

sustinimus sine iudicio eis relinquere tumultum. Per has enim ipsorum quæ nobis adductæ sunt...

CAP. I.

Sancimus igitur licentiam esse volentibus Hebræis per synagogas suas in quocunque Hebræi omnino loco sunt per græcam vocem sacros libros legere...

CAP. II.

Si quidam vero apud eos atheos vanæ novæ vocis eloquia inferre præsumperint, aut resurrectionem et iudicium negare, aut facturam Dei, et creaturam angelos subsistere...

CAP. III.

Oramus vero eos, aut per istam aut per illam linguam sacros libros audientes, servare quidem interpretantium malignitatem, non solas vero considerare literas, sed rebus refici, et divinum veraciter intellectum excipere...

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, et per hanc præsentem piam legem declarata sunt, custodiet quidem tua gloria, et quod tibi obtemperat officium. Servabit et pro tempore, qui in eodem cingulo ordinabitur...

Tit. XXX. — 1. Adde N. 148; N. 163, L. 6, C. de iure fisci. — 2. L. 15, C. de anno. et

et imperium audaciter insurgant; utetur autem et præceptionibus ad provinciarum præsides, præcipiens ipsis nostram legem ut et ipsi hanc discentes, proponant per civitatem unamquamque...

TIT. XXX.

DE RELIQUIS PUBLICIS NON EXIGENDIS, ET DE DISCUSSIONE DIVERSARUM ACTIONUM.

NOVELLA CONSTIT. CXLVII.

Idem Augustus Areobindus P. P.

PREFATIO.

Et si expensam multam nunc supra quam aliquando reipublicæ esse oportet, tantam magnitudinis præbitionem benignitate accipienti Dei, et ad augmenti rationem super impositos expugnantibus barbaros, omnem tamen providemus viam, ut et expensarum non prohibita fiant...

CAP. I.

Propter hoc ad præsentem nostras venimus donationes, per quas sancimus dimitti omnibus nostris subjectis reliqua omnino debita a præterito circulo primæ indictionis et ejus, et in quam præcedentes nostras conclusimus donationes usque adhuc currentem septimam indictionem et ipsam: ut sint viginti duo anni continui in nostros subjectos a nobis factæ largitatis, et nulla reliqua exigi ex illo relata tempore...

CAP. II.

Hac vero nostra largitate excludimus, et quæ cauta sunt forsitan, aut fidejussa publico a numerariis aut arariis aut scriniariis, nihil enim tribut. 1. L. 7, L. 9, C. de exactorib. tribut. — 3. Tit. C. de susceptorib. præposit. et arariis.

neque his de æqua conferimus donatione, quia semel propria fecit, et pene habet hæc accipiens fisco. De sacra vero hac largitate excipimus tam militares, quam federaticas discussiones: ipsæ enim non contingunt quidem nostros subjectos: justam vero exactionem contra illos inferunt, qui non competenter de publico accipiunt, quamquam si occasione militaris vel federaticæ expensæ contigerint accipientes, tamen proprium hoc lucrum faciunt: et multo magis hoc nostra excipimus donatione civilium pecuniarum inquisitiones, et insuper operum discussiones tam quæ in hac felicissima civitate quam in aliis provinciis, quoniam non est justum tanto a nobis emisso auro pro occasione munitionis reipublicæ, administrantes quidem lucrum injustum habere, fraudari vero loca nostra largitate, aut debita eis munitione, aut civitates pecuniis quæ ad ornatum earum divisæ sunt, defraudari. Quia vero etsi malignantes omnino odimus, sed nostras tamen humanitates oblivisci nullo possumus modo: propterea sancimus quæ a nobis in quibusdam capitulis facta exceptio est, locum habere super his quæ nuper transiit, primæ indictionis temporibus, hanc vero dicimus sexdecim pridem annis factam. De his enim quæ præcedunt temporibus, simplicem et generalem omnibus continue nostram humanitatem concedimus, nullam exceptionem in ea facientes, ut communem omnes homines perfruatur securitatem, et nullam reliquorum exactionem ex qualibet occasione ex illis procedere temporibus. Hanc nos quidem subjectis humanitatem concedentes Deo magno offerre actum existimavimus oportere, ut omnes his perfruentes bonis, gratias pro imperio constanter magno Deo, qui et hunc nobis in mentem actum immiserit.

EPILOGUS.

Quæ igitur placuerunt nobis, et per hanc sacram declarantur legem, ea studeo tua excellentia ad opus adduci, et servari festinet. — Datum prid. kal. Constantinop., DN. JUST. P. P. Aug. anno 28, post consulatum BASIL. V. C. anno 5.

TIT. XXXI.

DE INDULGENTIA RELIQUORUM PUBLICORUM.

NOVELLA CONSTIT. CXLVIII.

Antonio Contio interprete.

PREFATIO.

Quantam circa communia rerum statim ex precemis nostri imperii fecimus providentiam et studium, tradite nobis ex Deo reipublicæ curam gerentes ex his quæ jam fecimus, manifestum fecimus universis. Nam publicum debitis multis prægravatum invenientes, et ad ultimam penuriam repulsum in nosmetipsos suscepimus debitum, onere simul et difficultate multa sublevantes illud et rem militarem diffluentem jam necessarium penuria, ita ut respublica barbarorum insultibus et incursumus immensis pessumdaretur, secundum quod nobis fuit possibile, competenti correctione sumus dignati: quin nec usque ad hæc et sola oportere existimavimus circa subjectos stare auxilium, sed et cujusdam alterius participes facere humanioris sententiæ subditos, lege jussimus opus esse, liberos ipsos his quæ ab ipsis debebantur debitis publicis facientes.

CAP. I.

Communem igitur et nanc nostram beneficentiam in omnes subjectos extendentes, indulgemus superioris temporis usque ad octavam indictionem, et ipsam præsentis cycli, debita a subjectis publico: et sancimus nullam exactionem fieri eorum quæ in reliquis debentur usque ad dictam indictionem: sive generalem, sive speciale mensam tuæ gloriæ hæc respiciant, sive cingulum sacrorum apud Illyricos prætoriorum, sive gloriosissimi Justiniani præfati eorum, qui in Mysia et Scythia sunt militares numeri, sive sacrorum nostrorum thesaurorum, sive sacratissimi nostri ararii, sive sacri patrimonii, sive magnificentissimi curatoris domorum. Sed omne quicquid tam in auro quam argento et cæteris speciebus debitum sit, id omnibus debentibus indulgeatur, ita ut neque coloni neque conductores, neque emphyteute, neque etiam possessores exigantur debita publico reliqua eorum quæ a prædicta indictione fluxerunt et ipsa temporum.

CAP. II.

Excipimus autem ab hac nostra largitate militares et federaticas discussiones. Ipsas enim subjectos neque omnino contingere accidit, præter eos et quidem solos, qui sibi ex publico pecunias erogatas, in lucrum proprium conferunt. Item ea quæ militibus ordinibus vel federaticis deputata sunt a publico, et quæ apud dietos hypodectas vel exactores aut delegatores, sive in auro sive in argento et in aliis quæ in specie conferuntur, inveniantur a subjectis soluta, exigantur et ipsa, et solventur quibus competens est prædictorum nostrorum cingulorum. Ad eundem vero modum et alios omnes qui acceperunt a nostris subjectis aurum vel aliud quid ex dictis a nobis indictionibus, et hoc non deposuerunt in publicum, (si deponi competens erat) excipimus a præsentem nostram donatione, ut illud in publicum aut his quibus congruit, solvatur. Subjectorum enim miserescens, præsentem eos dignati sumus humanitate. Sed neque eos, qui apud se publicas susceperunt pecunias, privare vero publicum volunt, sive illos ad quos destinati erant. Perspicuum autem est, quod si quidam hanc nostram præsentem munificentiam super indultis reliquis, per aliquam revocant, id est, machinationem, a subjectis cautiones aut fidejussiones acceperint, aut in propria transtulerint debita, vel aliud quid in fraudem hujusmodi meditati esse aut fecisse deprehendantur, nihil ex his utilitatis habebunt, reddent vero cautiones his a quibus receperunt ipsas. Omnes autem gratias Deo et nobis confitebuntur: alii quidem quia debentes reliqua, indulgentia et humanitate dignati sunt, alii vero quia nihil reliquorum nomine debentes, liberati sunt sollicitudine, susceptorum gratia custodiæ, ne hi quibus accidit sæpe, pro iisdem inquietari temporibus, rursus tanquam quibus furto propria jugatio interciderit, ad solvendum præsto esse debeant, usque ad octavam indictionem habentes securitatem, ut in omnes revera præsens nostra distribuatur donatio.

EPILOGUS.

Quæ igitur sancita sunt a nobis et per hanc nostram pragmaticam legem manifestata: tua gloria literis usa per hanc regiam urbem omnibus manifesta constituet. — Dat. Constantinop., DN. JUSTIN. P. P. Aug. anno 19, post consulatum BASIL. V. C. anno 4.

TIT. XXXII.

UT DEI AMANTISS. EPISCOPI CUM PROVINCIARUM INDIGENIS ET INCOLIS, QUOS SIBI PRÆSIDES ESSE VELINT, EOS SIBI A SACRATISSIMO PRINCIPE CONCEDI PETANT, IQUE GRATIS PRÆSIDES FIANI: UT TAMEN QUI IN PRÆSIDEM PETITUR, IDONEE FISCO CAVEAT: SI VERO PRÆSIDEM PETERE DISTULERINT, UT TUM ADVERSUS EUM QUI IPSIS PRÆSES MISSUS FUERIT, QUODCUNQUE ETIAM OCCASIONE PUBLICORUM TRIBUTORUM FECE- RIT, QUERELAM INSTITUERE NEQUEANT.

NOVELLA CONSTIT. CXLIX.

PREFATIO.

Dum reipublicæ a Deo nobis data curam gerimus, simulque ut subditi nostri in omnibus justitiæ bono fruatur, operam damus, hoc unum nobis inde ab initio proposuimus, ut quicquid antea imperfectum, et confusum fuisset, id et corrigeremus et undique perfectum exhiberemus. Anxia itaque reputatione habita, quomodo et fisco et subditi illæsi et indemnes permaneant, animadvertimus nos facile id consecuturos, si efficeremus ut provinciarum præsides, ubi magistratu gratis suscepto, rite fisco cavissent, in omnibus recte ac legitime magistratu fungerentur: ita ut ab omni injustitiâ, quæstu, alioque turpitudine atque re vitia abstinerent.

CAP. I.

Ne igitur peregrini aliqui in provincias se ingerentes, illas injuria afficiant, nosque crebris adversus illos interpellationibus institutis molestias sustineamus: hortamur cujusque provinciæ sanctissimos episcopos, eosque, qui ex indigenis et incolis primas tenent, ut per communem libellum supplicem de iis ad nostram potentiam referant, quos idoneos esse ad provinciæ suæ gubernationem existimant. His enim magistratus insignia gratis tradidit sumus: tamen ut publicum et fiscalem canonem se illaturos caveant, atque nihil contra leges se exacturos, neque cuiquam collatorum vim illaturos, illis datis sponsoribus promit-

Tit. XXXII. — 1. N. 8.

tant, se annis contentos publicorum tributorum exactioni invigilatos, iisque qui in sacris illationibus prohi et prompti sint, mites simul et paterno affectu exhibituros, cum improbis vero atque refractariis acerbis in actionibus acturos, neque inde quidquam lucri ablaturos. Oportebit vero etiam nihilominus illos, coniectis in leges oculis quibuscunque litigatoribus aequalitatem atque justitiam tribuere, et, ne sumptibus ac longinquitate temporis atterantur, cito illos dirimere: tum et eos qui deliquerint, in jus rapere, et secundum legem penas illis infligere: denique in omnibus justitiam exhibere.

CAP. II.

Ac sane non hisce solis hæc præcipimus, verum etiam cujusque magistratus assessoribus, aliisque quicunque magistratibus subserviunt. Nam si quis illorum aut in publicorum tributorum exactione negligenter se gesserit, aut collatores nostros damnis contumeliosive oblesionibus involverit, simul bonis excidet, simul summo subicietur supplicio. Et enim Deo auspice hoc unum nobis studio est, ut provincie bonis legibus regantur, utoque habeantur, atque præsidum justitia fruantur: et vero publica tributa citra querelam inferantur. Impossibile enim est, ut sacris tributis non illatis, alioquin res publica conserveatur. Militares namque copie assignato sibi salario inde percepto, hostibus resistunt, et collatores a barbarorum incursionibus et truculentia vindicant: denique agros atque civitates a latronum alioque modo incompositam vitam sectantium, vi et irruptionibus, agendis excubiis defendunt: ex illis etiam reliquæ cohortes ea quæ ipsis attributa sunt, accipiunt: muri atque civitates indidem instaurantur: publicarum balnearum hinc calefactiones procedant: postremo spectacula, aliaque omnia quæ ad delectationem subditorum inventa sunt, ex iisdem curantur: ut quæ ab illis contribuuntur, partim in ipsos, partim propter ipsos insumantur et impendantur: nobis autem prorsus nihil inde præter istarum rerum curas habere contingit, non tamen eas mercede vacuas, quum magnus ille Deus et Servator noster Jesus Christus, magnitudine clementiæ suæ permultis propter hoc nos bonis remuneret.

CAP. III.

His itaque omnibus provincialibus hominibus velut præconio a nobis denunciatis, et quanta nostra sit erga subditos benevolentia et liberalitas per hoc ostendo, magis propitium ac benignum Deum habituri sumus, qui tantopere ne quid detrimenti subditi capiant curemus. Si vero hoc nostrum beneficium consecuti, in præsidum electione, opinione atque spe frustrentur, neminem præter seipsum culpæ poterunt. Neque etiam, si hos eligere, et ad nos referre distulerint, ullo amplius jure de iis qui hinc in provincias emittentur, si propter publicorum tributorum collectionem nihil non fecerint, querimoniam instituant: neque vero nos ut de his nos adeant, eosque deferant, dehinc sustinemus. Qui enim facultatem eligendi præsidis a nobis ceperunt, ut illi gratis magistratus susceptis publica tributa inferrent, ipsique ab illis nulla injuria afficerentur, si hi in illorum electione negligenter versati fuerint, permittendum illis nullo modo erit ut de ipsis conquerantur, nosque illos delaturi adeant, atque molestiam exhibeant. Cæterum nullus omnino in persolvendis quæ ipsi incumbunt publicis tributis, ulla dilatione uti poterit, non sacra domus, non sanctissima ecclesia, non pium pauperum receptaculum aut monasterium, non denique clarus aut obscurus quisquam. Neque vero eos qui rempublicam administrant, neque quos *ἐπιπτορας* vocant, neque etiam alios, quibus publicarum contributionum cura incumbit, periculo, quod hinc existere possit, eximimus. Quæ enim in commune omnibus conducunt, illorum qui in fiscum improbi esse velint, injusto proposito antefereamus.

EPILOGUS.

Ut autem quæ pulchre a nobis proponuntur, omnibus manifesta fiant: jubemus, ut tua excellentia hoc præsens sacrum edictum per felicem hanc urbem et in provinciis, conspicuis in quaque civitate locis proponat, quo neminem ratio, qua fisci subditorumque indemnitati consulatur, a nobis sermissime adinventâ lateat. — Dat. 15 kalend. febr. *Constantinop.*, imp. DN. Just. P. P. Aug. anno 8, post consul. ejusdem anno 3.

TIT. XXXIII.

DE EA QUÆ RAPTORI SUO NUBIT.

NOVELLA CONSTIT. CL.

Præsens constitutio confirmat penas in constitutione ipsam præcedente

2. N. 26, c. 2: N. 52, c. 15, et Inst. de offic. judic. in pr. — 3. L. 13, C. de judiciis. — 4. N. 8, c. 10, § 2. — 5. *Adde* N. 37, l. 7, C. de sacros. eccles. — 6. *Adde* L. 10, D. de jure fisci. — Tit. XXXIII. — 1. N. 143.

prædictas. Jubet enim, ne puella raptum passa, raptori suo nubat. Sin vero hoc fecerit: non succedit ei, quiscunque tandem secta aut ætatis sit. Nam si ipsi conjuncta non fuerit: capiet omnia bona ejus. Si patens consenserit raptum passæ filie suæ, ut raptori suo copuletur, mittetur in exilium. Si mortuus est non præbito consensu, tunc raptoris bona confiscantur, videlicet, cum nefarie sint ejusmodi nuptiæ, si denno raptori suo raptum passa puella copuletur.

TIT. XXXIV.

NE DECURIO AUT COHORTALIS PERDUCATUR IN JUS, SISTATURVE JUDICIO CITRA JUSSIONEM PRINCIPIS, QUÆ INSINUETUR PRÆFECTIS.

NOVELLA CONSTIT. CLI.

Imperator JUSTIN. AUGUST. Areobindo prætoriorum præfecto.

PREFATIO.

Suggestio nobis per epistolam gloriæ tuæ facta est, quæ dicit, non ex usu esse, ut decuriones aut cohortales, cum publico privato cum ipsis jure agendum est, ad diversa judicia, vel ad hanc aliam perducantur urbem, vel in alias mittantur provincias; sæpenumero autem sacras nostras præberi jussiones, quæ id velint: petiistiquæ ut sacra pragmatica forma prohiberetur, ne quis cohortalium aut decurionum judicii causa, vel ex alia in aliam provinciam duceretur, vel ad hanc usque regiam pertraheretur urbem. Si vero sacre de hoc componantur formæ: ut hæc prius insinuentur judicio excellentiæ tuæ, et decreta, ut æquum est, suscipiant.

CAP. I.

Nos igitur tametsi omnem productionem in jus exhibitionemque in judicio aversamur: si tamen necessitas incidat ut hujusmodi aliquid agatur, nulli nostrorum magistratum, excepto throno tuo, concedimus, ut cohortalem aut decurionem ad hanc aliam urbem judicii causa perducantur: nisi sacra aliqua interveniat jussio, quæ expressis verbis id præcipiat, quam ipsam convenit ut excellentiæ tuæ perdiscat, neque citra decretum tuum ipse huc in jus perducatur, cum ita fieri id expediat publico: ne si ex iis locis ubi publicas tractant pecunias, abstrahantur, hanc ansam arripiant nocentem inferendi contra rempublicam.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, et per hanc sacram nostram pragmaticam declarantur formam, ea studet excellentiæ tuæ effectui et fini tradere.

TIT. XXXV.

NE SACRÆ FORMÆ QUÆ DE CAUSIS PROCEDUNT PUBLICIS, ALITER ROBUR ACCIPIANT, QUAM SI GLORIOSISS. PRÆTORIORUM PRÆFECTIS INSINUATÆ SINT, VEL FUERINT, ILLICQUE HABEANTUR RATÆ.

NOVELLA CONSTIT. CLII.

Imperator JUSTIN. AUGUST. Joanni gloriosiss. prætoriorum præfecto.

PREFATIO.

Dantes operam, ut divino cooperante auxilio, cum summa diligentia res imperii, a Domino Deo nobis concrediti gubernentur: jubemus ne aliter forma de publicis confecta causis ad magnificentiss. ducem, aut etiam Augustalem, aut clarissimos provincialium præsidis valeat, nisi prius insinuata fuerit judicio excellentiæ tuæ: quæ vero insinuata non fuerint, nullam firmitatem habeant. Absurdum etenim fuerit, sacram formam pro publicis confectam causis, non prius insinuari throno excellentiæ tuæ, atque ita transmitti in provincias, finique contradi.

CAP. I.

Si quid igitur hucusque ad detrimentum reipublicæ factum est, jubemus hoc irritum esse: sancientes, ut quævis de cætero sacre formæ pragmaticæ sive ad Augustalem, sive ad ducem, sive ad reliquos provincia-

Tit. XXXIV. — 1. Tit. C. de cohortalib. — 2. N. 45, in fin. præf. — 3. *Fac. tit. C. ubi de rationibus.*

TIT. XXXVII.

DE HIS QUI IN OSDROENA¹ ILLICITIS² CONTRAHUNT NUPTIAS.

NOVELLA CONSTIT. CLIV.

Imperator JUST. AUGUST. Floro comiti sacrarum rerum privatarum.

PREFATIO.

Præter opinionem incertus ad nos rumor pervenit: quod hi qui Mesopotamiam et Osdroenam provincias incolunt, illicitis se jungere ausint nuptiis: et romanas leges, neque non interminatas in iis penas veteres simul et novas transgrediantur, in illicitas ac prohibitas incidentes nuptias, dum vicinis et adjacentibus populis morem gerunt. Cæterum nos nihil quicquam horum credidimus; neque enim arbitramur homines esse, qui quidem, cum portio sint nostræ reipublicæ, tale quid facere audeant, quo facto et progeniem suam dehonestet, et confundant nomina.

CAP. I.

Unde et perestigare ea volumus, et si omnino hujus generis aliquid factum sit, extremum delinquentibus inferre supplicium. Sed quia et longum tempus est, neque credimus hujusmodi aliquid delicti admissum esse, ut maxime hujusmodi quid contigerit, tamen quod præterit, quocunque se modo habeat, his qui Osdroenam et Mesopotamiam provincias incolunt, propter diversas hostium irruptiones, quæ quotidie in ipsis fiunt, indulgemus, maxime vero quia agrêsit³ ut plurimum multitudo hæc fertur delinquere: sininusque ea manere sub presente forma, haud scrupulosius nimisque anxie hæc inquirentes, quæ usque ad novellam sacram de hoc nostram (ut potuit fieri) constitutionem perperam admissa fuerunt: sed omnem hujusmodi de hoc inquisitionem contra personas, et res ad earum provincialium incolas pertinentes prohiberi sancientes. Post⁴ nostram vero legem quæ nuper⁵ de hoc fuit proposita, si quis presumpsit, aut etiam presumpserit tale quid facere: volumus, ut is extremis subdatur penis, sciturus, quod non intra pecuniarias penas resistemus, sed tam ipsum, quam uxorem, et liberos ex illicitis procreatos nuptiis post nostram constitutionem digna animadversione persequemur, et periculum⁶ capitis simul atque bonorum ademptionem irrogabimus: nulli parentes, sive majoris, sive minoris status, aut conditionis, aut (quod multo etiam difficilius est) sacerdotii sit, sed omnibus plectendis solennem et romanis legibus decentem ordinem conservabimus, non tantummodo partem bonorum ablati, sed et cum toto patrimonio partem corporis: et si importunius illicitas contractas nuptias deprehenderimus, ne ipsam etiam vitam quocunque salvere queunte: ut per omnia penæ consecutaneæ sint delictis. Oportet enim recta pariter ac convenientia sapere, et alios ad earundem rerum emulationem excitare: non vero ipsos perpetrare legibus contraria, et ex multa vitiorum imitatione refugium querere. Hæc igitur conservari in prædictis provinciis volumus tam civilibus, quam militaribus magistratibus idipsam custodiendis, e ut penæ delinquentibus imponantur procurantibus. Atque hoc mandatu tuo volumus ibi locorum programmatis per proprios magistratus manifestum fieri: nisi et ipsi extremis subdi velint suppliciis, simul et magistratuum ac bonorum amissionibus, si quid horum per negligentiam omiserint.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, et per hanc sacram pragmaticam declarantur formam, ea studet gloria tuæ effectui et fini tradere.

TIT. XXXVIII.

UT MATRES ETIAM TUTELÆ RATIONIBUS OBNOXIÆ SINT.

NOVELLA CONSTIT. CLV.

Imperator JUSTIN. AUGUST. Belisario.

PREFATIO.

Porrexit potentæ nostræ supplicationem Martha clarissima femina, qua continebatur, quod magnificæ memoriæ Sergius, qui pater ejus fuit,

L. 8, D. pro derelicto. — Tit. XXXVII. — 1. N. Justinianus. — 2. *Fac. N. 159.* — 3. N. 12, c. 1. — 4. *Fac. L. 57, D. de ritu nupt.* — 5. *Adde* N. 144, c. 1. — 6. L. 22, D. de legibus: N. 129, c. 4. — 7. N. 159. — 8. L. 6, C. de incest. et inuit. nupt. — Tit. XXXVIII. — 1. *Adde* N. 22, c. 40.

rum præsidis conficiantur, occasione (ut dictum est) causarum publicarum omnino insinuentur judicio excellentiæ tuæ, eoque pacto (uti dictum est) cum jussionibus excellentiæ tuæ mittantur in provincias: ut quæ quidem sacre formæ ad detrimentum reipublicæ factæ non sunt, hæc et suscipiantur, concianturque in præceptiones, et ab excellentiæ tuæ mittantur in provincias, quatenus certo fini tradantur; quæ vero ad detrimentum reipublicæ per obreptionem¹ sunt, hæc quidem sacras formas tua suscipiat excellentiæ: non tamen prius quæ inibi sunt reposita faciat, quam ad nos relationem ea de re pertulerit: quo magis si quid (ut potest fieri) ad detrimentum factum est reipublicæ, id corrigamus. Quocunque enim sacra pragmatica forma publicarum causarum nomine facta throno excellentiæ tuæ insinuata non fuerit, hanc nullo valere tempore volumus.

TIT. XXXVI.

DE INFANTIBUS EXPOSITIS¹.

NOVELLA CONSTIT. CLIII.

Imperator JUSTINIANUS AUGUSTUS Menæ gloriosissimo præfecto prætoriorum Illyrici.

PREFATIO.

Crimen a sensu humano alienum, et quod ne ab ullis quidem barbaris admitti credibile est, Dei amatissimus Thessalonicensis ecclesiæ apocrysiarius² Andreas ad nos retulit, quod quidem vix ex utero progressos infantes abiciant, inque sanctis eos relinquunt ecclesiis: et postquam educationem atque alimoniam ab hominibus pietatis studia exercentibus promeruerint, hos vindicant, et servos³ suos esse pronunciant, cupientes crudelitati suæ hoc etiam apponere, ut quos in ipsis vitæ primordiis ad mortem exposuerint, eos postquam adoleverint, defraudent libertate. Ex quo igitur hujus generis factum multa simul in se absurda complectitur, eadem⁴ videlicet ac calumniam, et quæcunque aliquis in tali actione facile enumeraverit: æquum sane erat, ut qui talia perpetrarent, vindictam quæ proficitur ex legibus non effugerent, sed quo magis alii exemplo horum temperantiores fierent, extremis penis subicerentur: ut qui per actionem impudentiam⁵ sua⁶ detulerint flagitia; id quod in posterum custodiri jubemus.

CAP. I.

Qui itaque ad eum modum in ecclesia, aut vicis publicis, aut aliis locis projecti fuisse comprobati erunt: hos omnibus modis liberos esse præcipimus, licet ei qui præjudicio contendit ad hoc, manifesta existat probatio, et possit ejusmodi personam ad suum pertinere dominium ostendere. Nam si nostris præcipitur legibus, ut ægotantes⁷ servi a dominis suis pro derelicto⁸ habiti, et quasi desperata jam valetudine, cura dominica non dignati, prorsus ad libertatem rapiantur, quanto magis eos qui in ipso vitæ principio aliorum hominum pietati relictis, et ab ipsis enutriti fuerunt, non sustinebimus in injustam servitutem pertrahi? Quin sancimus, ut tam religiosissimus Thessalonicensium archiepiscopus, quam sancta Dei sub ipso constituta ecclesia, et gloria tua his opem ferat: nequiquam illis qui hæc patrant, legibus nostris constitutas penas effugiantibus: nimirum qui omni inhumanitate et crudelitate referti sint, tanto deteriores homicidio pollutis, quanto calamitosioribus id inferunt.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, et per hanc sacram nostram declarantur legem, ea tam gloria tua, quam qui eundem pro tempore magistratum suscepturi sunt, et obtemperans vobis cohors, effectui ac fini tradere et observare studento. Quinque etenim librarum auri penæ imminet tam his qui hæc transgredi pertentaverint, quam qui alios transgredi permiserint.

Tit. XXXV. — 1. L. 29, D. ad leg. Corn. de falsis. — Tit. XXXVI. — 1. *Lib. 8, C. 12.* — 2. N. 125, c. 25. — 3. *Adde* l. 2, C. de infantib. ex post. — L. un. § 2. — C. de latina libert. toll. — 4. L. 1, D. de agnoscend. et alend. lib. — 5. *Fac. l. 5, l. 30, C. de transact.* — L. 5, C. de servo pign. dato manumisso. — 6. L. 2, D. qui sine manumissis; l. 4, § 3, C. de Don. libert.; L. un. § 3, C. de latina libert. toll. — 7. *Adde*